

BESLUT
2025-01-15

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 2 oktober 2024

Saken

Rätt till svenskt studiestöd för
medborgare i land utanför EU/EES

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämndens avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

CSN beslutade att inte bevilja NN studiehjälp, eftersom han, som utländsk medborgare, inte uppfyller något av villkoren för att få rätt till svenskt studiestöd för studier i Sverige. CSN bedömde vidare att det inte fanns särskilda skäl att bevilja honom sådan rätt.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Det finns särskilda skäl att bevilja honom rätt till svenskt studiestöd. Han kom till Sverige som ensamkommande barn, och syftet med att komma till Sverige var inte att genomgå utbildning här. Han beskriver sin familjesituation i hemlandet samt sin starka anknytning till Sverige, bland annat genom en nära relation till en tidigare jourshemsförälder hon vilken han var placerad i nio månader. Han har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige och är folkbokförd här. Han planerar att ansöka om förlängning av sitt uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet och avser att stanna kvar och arbeta i Sverige. Det är viktigt att han får gymnasiekompetens.

NN meddelade därefter, vid telefonsamtal med CSN, att han aldrig har haft en familjehemsplacering i Sverige, utan endast bott i jourhem.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde i huvudsak följande.

Nationella bestämmelser

NN har inte ett permanent uppehållstillstånd (PUT). Han har inte heller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som ger rätt till svenskt studiestöd. Han har inte uppehållstillstånd som varaktigt bosatt i Sverige eller som varaktigt bosatt i ett annat EU-land.

Det uppehållstillstånd som NN har fått grundar sig på behovet av tillfälligt skydd (massflykt) enligt EU:s så kallade massflyktsdirektiv, och gäller för tiden den 28 mars 2024 – den 4 mars 2025. En person som av Migrationsverket har beviljats flyktingstatusförklaring, alternativ skyddsstatusförklaring eller övrig statusförklaring tillsammans med ett uppehållstillstånd, kan ha rätt till studiestöd utifrån att det föreligger särskilda skäl. NN har inte beviljats någon statusförklaring och det finns inte heller mot bakgrund av vad som i övrigt framkommit i ärendet särskilda skäl att lämna studiehjälp. NN uppfyller därför inte villkoren för att få studiehjälp enligt de nationella bestämmelserna. CSN anser därför att överklagandet ska avslås. CSN har inte prövat om NN uppfyller övriga villkor för rätt till studiehjälp som finns i studiestödsförfattningarna.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande, men har inte hörts av.

Nämnden har därefter inhämtat ett yttrande från CSN:s rättsavdelning, som anförde i huvudsak följande. För att NN ska ha rätt till svenskt studiestöd i egenskap av utländsk medborgare behöver han både vara bosatt i Sverige och ha ett sådant uppehållstillstånd som ger rätt till studiestöd. NN är folkbokförd i Sverige och CSN bedömer att han därmed även är bosatt i landet. NN har emellertid uppehållstillstånd utifrån Massflyktsdirektivet. Det är inte ett sådant tillfälligt uppehållstillstånd enligt utlänningslagen som ger rätt till studiehjälp enligt 2 kap. 4 § fjärde stycket studiestödslagen (1999:1395). För att han ska ha rätt till studiestöd krävs därför att det finns särskilda skäl. Eftersom ett uppehållstillstånd med stöd av Massflyktsdirektivet i sig inte ger rätt till svenskt studiestöd, kan det inte heller vara tillräckligt för att det ska anses finnas särskilda skäl att bevilja stöd. Regeringen har uttalat att särskilda skäl också kan finnas för asylsökande som har beviljats flyktingstatusförklaring eller alternativ skyddsstatusförklaring av Migrationsverket. NN har dock inte beviljats sådan statusförklaring av Migrationsverket. Särskilda skäl kan också finnas för den som har en särskilt stark anknytning till Sverige och som kan antas stanna kvar i landet. Det kan t.ex. vara att det finns en stark familjeanknytning till en person här i landet eller om det finns andra förmildrande omständigheter som bör ges hänsyn. CSN har i allmänna råd också angett exempel på omständigheter som bör ha betydelse vid den prövningen.

NN har visserligen en anknytning till Sverige genom vad han uppgett om tidigare jourhemsförälder och att han går i gymnasieskola här i landet. Han har också åberopat omständigheter om sin uppväxt som kan ges hänsyn i bedömningen av om det finns särskilda skäl att bevilja svenskt studiestöd. CSN bedömer dock inte att NN:s anknytning till Sverige är tillräckligt stark för att han ska ha rätt till studiestöd. CSN anser inte heller att det som i övrigt har framkommit i ärendet är tillräckligt för att

det ska anses finnas särskilda skäl att bevilja svenskt studiestöd. Överklagandet bör därför avslås.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande men har inte hörts av.

Av handlingarna i ärendet framkommer att NN är medborgare i Ukraina och har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller till och med den 4 mars 2025 (klassningskod T1, vid behov av tillfälligt skydd) grundat på 21 kap. 1 – 6 §§ utlänningslagen. Av handlingarna i ärendet framgår även att NN är folkbokförd i Sverige sedan den 23 juli 2024.

Författningsbestämmelser

I 2 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) anges följande. Studiehjälp får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),

2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller

3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

Av CSNFS 2006:7 framgår följande. Till 2 kap. 4 § fjärde stycket och 3 kap. 4 § fjärde stycket studiestödslagen (1999:1395) samt 7 c § tredje stycket lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande, meddelar CSN följande allmänna råd.

Särskilda skäl för att göra undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd kan exempelvis finnas för:

1. studerande som är flykting eller alternativt skyddsbehövande,
2. studerande som har barn med och som är sambo med en svensk medborgare sedan minst ett år i Sverige samt har ett tillstånd grundat på familjeanknytning till den svenska medborgaren,
3. studerande som är under 20 år och som har en särskilt förordnad vårdnadshavare i enlighet med föräldrabalken,
4. studerande som är under 20 år och som har placerats i familjehem eller på institution av en svensk myndighet,

5. studerande som är under 20 år och som i likhet med sin förälder har ett tillstånd grundat på familjeanknytning till en person bosatt i Sverige, under förutsättning att föräldern har för avsikt att stanna i Sverige.

Av 21 kap. 2 § Utlänningslagen (2005:716) anges följande. En utlänning som omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt direktiv 2001/55/EG och som i enlighet med direktivet överförs till eller tas emot i Sverige ska ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd får vägras utlänningen endast om det föreligger sådana omständigheter som innebär att en utlänning är utesluten från att vara flykting enligt 4 kap. 2 b § eller att en flykting får vägras uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 §. *Lag (2009:1542)*.

Av Tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer (Kommittédirektiv 2001:67) anges följande. Barn upp till 18 år skall ges tillträde till utbildningsväsendet på samma villkor som de egna medborgarna (art. 14). Tillträdet får begränsas till det offentliga utbildningsväsendet. I samma artikel föreskrivs det att medlemsstaterna får ge vuxna tillträde till det offentliga utbildningsväsendet.

Överklagandenämndens bedömning

Överklagandenämnden inleder med att konstatera att, NN är bosatt i Sverige och är medborgare i land utanför EU/EES. NN har inte permanent uppehållstillstånd. Han har heller inte något av de tidsbegränsade uppehållstillstånd som ger rätt till svenskt studiestöd enligt 2 kap. 4 § studiestödslagen. Det krävs därför särskilda skäl för att han ändå ska kunna lämnas studiehjälp.

I prop. 2005/06:134 anges bland annat följande. ”Studiemedel får lämnas till en studerande som är utländsk medborgare om den studerande är bosatt i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här och om bosättningen här huvudsakligen skett i annat syfte än att studera. Kravet på permanent uppehållstillstånd gäller inte för EU- och EES-medborgare som fått en varaktig anknytning till Sverige. Om det finns särskilda skäl kan stöd lämnas till en utländsk medborgare som ännu inte har beviljats permanent uppehållstillstånd”.

I nämnda proposition, prop. 2005/06:134 30, uttalar regeringen även följande. ”Normalt gäller att en utländsk medborgare som har permanent uppehållstillstånd och som har bott och arbetat i Sverige på minst halvtid under en sammanhängande period av minst två år i regel har en s.k. principiell rätt till studiestöd. Som exempel kan nämnas att CSN ger flyktingar och skyddsbehövande i övrigt en s.k. principiell rätt till studiestöd när de har beviljats permanent uppehållstillstånd. Regeringens avsikt är att kodifiera gällande regelverk och förtydliga anknytningskravet till landet. Någon skärpning av nuvarande tillämpning är inte aktuell. Däremot är det angeläget att förtydliga att det krävs en faktisk anknytning till Sverige för rätt till stöd. Regeringen anser vidare att tilldelning av studiestöd även i fortsättningen skall följa Migrationsverkets prövning av rätt till permanent uppehållstillstånd för de utländska medborgare, t.ex. många tredjelandsmedborgare, som fortfarande omfattas av sådan tillståndsgivning. Det är inte rimligt att lämna stöd i form av studielån till personer som

inte kommer att få tillstånd att stanna permanent i landet. En sådan investering är varken försvarbar för det allmänna eller för den enskilde. Flyktingar och alternativt skyddsbehövande eller deras familjemedlemmar kan t.ex. anses ha sådana särskilda skäl som gör att studiemedel rimligen bör lämnas trots att permanent uppehållstillstånd ännu inte hunnit beviljats och en varaktig anknytning till det nya landet inte hunnit uppnås”.

Av Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta, framgår bland annat följande. ” Det tillfälliga skyddet skall inledningsvis gälla i ett år. Skyddet kan förlängas med sex månader i taget i högst ett år. (art. 4). Skulle situationen alltjämt bestå kan rådet fatta beslut om att det tillfälliga skyddet skall gälla i ytterligare ett år (art. 4). Den maximala tiden är således fastställd till tre år. Skyddet kan upphöra att gälla närhelst rådet fattar beslut om det eller när den maximala tiden löpt ut (art. 6). Barn upp till 18 år skall ges tillträde till utbildningsväsendet på samma villkor som de egna medborgarna (art.14). Tillträdet får begränsas till det offentliga utbildningsväsendet. I samma artikel föreskrivs det att medlemsstaterna får ge vuxna tillträde till det offentliga utbildningsväsendet”

Överklagandenämnden gör i denna del bedömningen att det som anges i direktivet om tillträde till utbildningssystemet på lika villkor inte i sig också innefattar en rätt till studiestöd (jfr Överklagandenämndens avgörande dnr. 2023-04128). Ett uppehållstillstånd enligt massflyktdirektivet är till sin natur av tillfällig art och således avsett att gälla under en begränsad tidsperiod då skydd är nödvändigt. Lagstiftaren har valt att inte ange denna typ av uppehållstillstånd som ett av de tillstånd som ger rätt till studiestöd. Någon generell möjlighet att bevilja studiestöd på grund av särskilda skäl enbart på grunden att uppehållstillstånd beviljats med stöd av massflyktdirektivet bör mot ovan angivna bakgrund inte finnas. En bedömning av om det i det enskilda fallet finns särskilda skäl för att ändå bevilja studiestöd måste därför göras.

Regeringen har bl.a. uttalat att särskilda skäl kan finnas för asylsökande som har beviljats flyktingstatusförklaring eller alternativ skyddsstatusförklaring av Migrationsverket.

I det aktuella ärendet har det inte framkommit att NN skulle ha beviljats flyktingstatusförklaring eller alternativ skyddsstatusförklaring. Han är inte heller placerad i familjehem eller liknande och några andra omständigheter i övrigt som i detta sammanhang skulle kunna utgöra särskilda skäl har inte framkommit. Överklagandenämnden gör därför bedömningen att de omständigheter som sammantaget framkommit i ärendet inte är sådana som medför att det finns särskilda skäl för att bevilja NN svenskt studiestöd.

Mot bakgrund av ovanstående ska överklagandet därför avslås.

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Jonathan Sjölander och Helena Söderberg.

Beslutet har signerats digitalt av myndighetschefen Robert Dalman.

Föredragande i ärendet var föredraganden Anna Semenko.

Kopia till CSN och CSN:s Rättsavdelning.